

تحلیلی از قاعده وزر و کاربرد آن در قوانین جزایی ایران

امیرحسین رونده

دانشجوی کارشناسی ارشد فقه و مبانی حقوق دانشگاه مازندران

چکیده

یکی از قواعد مسلم در بین فقهاء شریعت - که از ذکر آن در کتب قواعد فقهیه بدلیل مسلم بودن آن غفلت شده - قاعده «وزر» می باشد. طبق این قاعده هرکسی مسئول عملکرد خودش می باشد و نمی توان شخصی را بدلیل عملکرد شخص دیگر مورد مجازات یا مواخذه قرار داد. مستندات این قاعده غیر از دلیل عقلی، اجماع، روایات متعدده، و آیات فراوانی است که در قرآن کریم بیان شده از جمله آیه ۱۶۴ سوره مبارک انعام که می فرماید « وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى » که این آیه هم عینا در آیات و سور دیگر تکرار شده و هم مضمون آن بسیار در قرآن کریم مود اشاره قرار گرفته است. در جوامع بشری هم پس از مدت ها پایمال شدن حقوق دیگران بدلیل مجازات شدن بخاطر اعمال نزدیکان، و همچنین به دلیل مورد توجه قرار گرفتن مفهوم عدالت، توجهات به سوی این قاعده جلب شده و در نهایت موجب وضع قاعده وقانونی به نام « اصل شخصی بودن مجازات ها » در جوامع حقوقی شده است. در قوانین موضوعه ایران هم به این قاعده در مواد مختلفی اشاره شده که از جمله آنها می توان به اصل ۳۷ و ۳۹ و ۱۶۹ قانون اساسی و یا ماده ۱۴۲ قانون مجازات اسلامی اشاره نمود. اما با این حال که این قاعده یک اصل مسلم و کلی است دچار استثنائات و تخصیص های زیادی شده که در این نوشتار سعی شده به تمامی مسائل پیرامون این قاعده با رعایت اختصار پرداخته شود.

واژگان کلیدی: وزر، مسئولیت، مجازات، قاعده